

מאור הזית

דברי תורה משלח מערכת מכון עלה זית

שנה ב: גליון י | שבת קודש פרשת וישלח | טז כסלו ה'תשפ"ו

מאור הטובה טובה שלימה

ויאמר עשו אציגה נא עמך מן העם אשר אתי ויאמר למה זה אמצא חן בעיני אדוני (לג, טו).

עשו הציע ליעקב להציג עמו מן האנשים אשר אתו, כדי שיהיו לו לעזר ולסיוע. אבל יעקב אבינו סירב לדבר, ואמר "למה זה אמצא חן בעיני אדוני". וכתב רש"י שפירוש דברי יעקב כך הוא, למה זה תעשה לי טובה כזו שאיני צריך לה, אמצא חן בעיני אדוני ולא תעשה לי שום גמול. ובאור החיים ביאר יותר, וז"ל, למה הוא מפליג אהבתו עמו בפרט זה, יותר הוא בוחר שיתמיד עמו מציאות חן לעתיד מעשות לו זה, והוא אומר "אמצא חן בעיני אדוני" לשון עתיד, עכ"ל. אמנם דבריו צריכים ביאור, מהי השייכות בין ההימנעות מעשיית טובה זו לבין מציאת חן בעיניו בעתיד, ומדוע יבוא האחד על חשבון חברו.

ויש לפרש בזה על פי דברי המדרש רבה (במדבר טו, ה) לגבי מצות הדלקת המנורה בבית המקדש, שאמרו שם, זה שאמר הכתוב (תהלים יח, כט) "כי אתה תאיר נרי", אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבוננו של עולם, לנו אתה אומר שנאיר לפניך, אתה הוא אורו של עולם, והאורה דרה אצלך, דכתיב (דניאל ב, כב) "ונהורא עמיה שרא" וכו', אמר להם הקב"ה, לא שאני צריך לכם, אלא שתאירו לי כדרך שהארתי לכם וכו', משל למה הדבר דומה, לפיקח וסומא שהיו מהלכין בדרך, אמר לו פיקח לסומא כשנכנס לתוך הבית, צא והדלק לי את הנר הזה והאיר לי, אמר לו הסומא, בטובתך,

כשהייתי בדרך אתה היית מסמכני, עד שנכנסנו לתוך הבית אתה היית מלווה אותי, ועכשיו אתה אומר הדלק לי את הנר הזה והאיר לי, אמר לו הפקח, שלא תהא מחזיק לי טובה שהייתי מלווך בדרך, לכך אמרתי לך האיר לי, כך הפקח זה הקב"ה, שנאמר (זכריה ד, י) "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ", והסומא אלו ישראל, שנאמר (ישעיה נט, י) "נגששה כעורים קיר", היה הקב"ה מנהיג ומאיר להם, שנאמר (שמות יג, כא) "וה' הולך לפניהם יומם", כיון שעמד המשכן קרא הקב"ה למשה ואמר לו תאירו לי.

וביאר בזה המשגיח דמיר הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל (בספרו דעת תורה פרשת בהעלותך), שהטעם שהפיקח ביקש מהסומא להדליק עבורו את הנר הוא, כיון שחפץ להטיבו בהטבה שלימה, ואינו רוצה שירגיש הסומא מחוייב אליו בהכרת הטוב, ולכן ביקש הפיקח מן הסומא להדליק עבורו את הנר שבבית, וכך ירגיש הסומא שכבר פרע לו במקצת על כל הטובה אשר גמל עמו הפיקח, ולא יבוש כל כך מן הפיקח.

ועל פי זה יש לבאר, שיעקב אבינו נתכוון למנוע מעשו להחזיר לו טובה על כל הדורות ששלח לו, ולכן סירב לקבל ממנו אפילו טובה קטנה, שיציג עמו מן האנשים אשר עמו, כדי שעשו ישאר אסיר תודה ליעקב ומושעבד אליו, וכך לא יוכל להרע לו עוד. וזהו כוונתו אומר "אמצא חן בעיני אדוני", וכפי שפירש האור החיים, שיותר בוחר הוא בכך שימצא חן בעיניו לעתיד, כלומר, שטוב לו יותר שלא יגמול לו עשו טובה, וכך תישאר גם בעתיד מציאת החן שהשיג יעקב על ידי הדורות.

הגאון הצדיק רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל (1885-1974)

נולד בוורשה בשנת תרמ"ה. בצעירותו הלך ללמוד בישיבת לומז'ה, ולאחר מכן עבר ללמוד בישיבת ראדין, שם הושפע עמוקות ממרן החפץ חיים זצ"ל. בעידודו של משגיח הישיבה באותו הזמן, הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל, עבר ללמוד בישיבת קלם אצל הגאון רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל. לאחר מלחמת העולם הראשונה, כאשר המשגיח דיישיבת מיר הגאון רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל שהה בארץ אחרת למשך כמה שנים, מילא רבי יחזקאל את מקומו וכיהן כמשגיח ישיבת מיר עד שובו. לאחר מכן נתמנה לכהן כמשגיח רוחני בישיבת קלצק. בשנת תרצ"ה נענה להזמנת ישיבת לומז'ה שבפתח תקווה לכהן בה כמשגיח, ובשנת תרצ"ז, כאשר נפטר המשגיח רבי ירוחם, שב רבי יחזקאל למלא את מקומו בישיבת מיר. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נמלט עם ישיבת מיר. לאחר המלחמה עמד בראשות תלמידי ישיבת מיר בארצות הברית. בשנת תש"ט עלה לארץ ישראל והמשיך בתפקידו בישיבת מיר בירושלים. בשנת תשי"ד נתמנה לכהן כמשגיח ישיבת פוניבז' בבני ברק, תפקיד שמילא עד סוף ימיו. נפטר בשנת תשל"ד ונטמן בבני ברק.

מאור הנתינה

עומק נטיות הנפש

בתקופת לימודו של הגאון רבי לייב באקשט זצ"ל בישיבת מיר, בהיותה בגלות שנחאי אירע פעם שחלה בחולי מסוכן, ונתרפא. המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל, הזמין אותו לסעוד אצלו בביתו בכל יום, כדי שתתחזק בריאותו, אך רבי לייב הסכים לכך רק בתנאי שיקבל ממנו תשלום מלא. המשגיח סירב לקבל תשלום, ורבי לייב נמנע מלבוא לסעוד אצלו. לאחר כמה ימים שב המשגיח אל רבי לייב ואמר לו שיקבל התשלום, ובלבד שיבוא לסעוד את לבו ולחזק את בריאותו. המשגיח הוסיף לבאר מדוע חזר בו, ואילף את תלמידו בינה בהבחנה מוסרית נוקבת. וכך הסביר, כי הטעם שרבי לייב סירב לקבל מתנת חנם, הוא מפני שמחירה של מתנת חנם גבוה יותר, כי על ידי זה הוא נעשה משועבד למי שמטיב עמו ונותן לו לחם חנם. והטעם שהמשגיח סירב לקבל את דמי המאכלים, אף הוא לא היה אלא מפני שהתשלום שיקבל עבור מתנת חנם גדול יותר, כי הכרת הטובה והשעבוד שיתחייב המקבל שוים עבורו יותר משווי המאכלים. וכעת החליט בדעתו כי עליו לוותר על התשלום הגבוה, ולהסכים לארחו תמורת תשלום ממון בלבד, מפני רצונו לגמול עמו חסד ולסייעו לחזור לאיתנו ולחזק את בריאותו.

מאור הצדק Smart Warfare

The *pasuk* relates that Timna, the *pilegsh* of Elifaz, bore Amalek. The *parshah* also devotes many *pesukim* to the family of Eisav and Se'ir, describing in great length how they intermarried. Why is it important for us to know this?

The Rambam (*Moreh Nevuchim* 3:50) explains that the list of the families of Se'ir and their genealogy is given in the Torah because of one particular mitzvah. Hashem commanded *Bnei Yisrael* to blot out Amalek's name (*Devarim* 25:17-19). Amalek was the son of Elifaz and Timna, the sister of Lotan. The other sons of Eisav were not included in this commandment.

Eisav was connected with the Seirites through marriage. Seirites were his children; he reigned over them; his seed was mixed with the seed of Se'ir, and ultimately all the countries and families of Se'ir were called by the names of the sons of Eisav, the predominant family. More particularly, they assumed the title Amalekites, because these were the strongest in that family. The Seirite families are fully described to show that the people living in Se'ir and in the kingdom of Amalek are not all Amalekites; they are the descendants of some other man, and are Amalekites in name only.

The decree of annihilation was only pronounced against the seed of Amalek. If the genealogy of these families of Seir had not been described in full, they would all have been killed. The justice of Hashem thus prevented the destruction of an [innocent] tribe that lived in the midst of another tribe [doomed to extirpation].

In *Sefer Hamitzvos* (מצות עשה קפח), in discussing the mitzvah of obliterating Amalek, Rambam uses the phrase,

“למחות זכר עמלק לבד.” The word *levad* indicates that only Amalek, not the rest of Eisav's children, must be wiped out.

The Rambam emphasizes that since Amalek's descendants are mixed together with other descendants of Eisav, *Klal Yisrael* stands the risk of targeting the wrong people. The Torah went to great lengths to tell us the lineage of Eisav's family so we would not kill everyone.

The *pasuk* says, “לא תתעב אדומי כי אחיך הוא” (*Devarim* 23:8). We are urged not to abhor Edom, despite the fact that they are worthy of our hate because they came out to war against us.

The Torah imparts an important message: war against Amalek is a great mitzvah. But even while fighting a holy war, we must ensure that no collateral damage occurs. We must make sure to use targeted missiles, so there should be no civilian casualties. We must eliminate Amalek and only Amalek.

Rav Meir of Premishlan, *zy"ta*, offered an insight on the Mishnah (*Avos* 4:3), “אל תהי בז לכל אדם.” Its simple meaning is that one must not be scornful of any person, as everyone has value. Rav Meir interpreted the Mishnah as, “*Mach nisht avek di gantze mensch.*” When one has something against another person, he should stay focused on the issue and not negate his entire being.

The *pasuk* tells us “לא תתעב אדומי,” and Rashi adds, “*Yoser mi'day.*” We must not hate Edom excessively.

Even if one loathes a person, in a *milchemes Hashem*, he should deal with him measure for measure, not more. It goes without saying that in private issues, that are not for the sake of Heaven, one must certainly not go out of proportion. If one is upset with another, he must stay focused on the issue and not negate the entire person.

מאור המעשה A Remarkable Sequel

A story was published in *Meor Si'ach* (*Parshas Toldos*, 8 Kislev 5786) involving the late Rav Reuven Savitz zt"l and *Moreinu* Rav Shneur Kotler zt"l, which took place at the *levaya* of *Moreinu* Harav Aharon zt"l. Rav Savitz drove the Rosh Yeshivah in the car following the *aron*.

Rav Menachem Savitz shlita, Rav Reuven's son, related the following sequel, which occurred seventeen years later at his sister's wedding. Originally, Rav Yitzchak Hutner zt"l—Rav Savitz's primary rebbi—was

slated to serve as *mesader kiddushin*. However, shortly before the wedding Rav Hutner had to travel to Eretz Yisrael and notified his talmid that he would be unable to officiate.

Rav Savitz zt"l then contacted *Moreinu* Rav Shneur Kotler zt"l to ask whether he could step in.

Rav Shneur was scheduled to attend a wedding in Monsey that same evening. At first, he doubted that it would be feasible to travel from Lakewood to New York and then on to Monsey in time. But after a short pause, he reached a decision: he would attend Rav Savitz's daughter's wedding, serve as *mesader kiddushin*, and then proceed to Monsey immediately afterward.

Upon arriving, Rav Shneur explained his decision with his characteristic humility and warmth:

“I made the effort because I owe you a favor for the kindness you showed me seventeen years ago.”